

Återkopplingsrapport

Planeringsförutsättningar 2021–2023

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Nämndens bidrag till fullmäktiges mål och uppdrag

Verksamheten inom nämndens område har sedan februari 2020 i allt väsentligt präglats av den pågående Covid-19 pandemin. Centrala mål har varit att ”platta ut smittkurvan” och förbereda vården för att hantera ett ökat antal Covid-smittade intensivvårdspatienter och patienter i behov annan sjukhusvård. Under senare delen av året ökade antalet smittade och antalet vårdade på sjukhusen. Samtidigt har smittspårning, provtagning, analyser och vaccinationer genomförts. Arbetet med aktiviteter inom målen har därför påverkats. Pandemin är i mars 2021 på intet sätt över.

10 av nämndens 12 mål är riktade till nämnden vilka beskrivs nedan.

Mål 1. Västerbotten har världens bästa och mest jämlika hälsa

Västerbottens hälsoundersökningar (VHU) som erbjuds till länets medborgare det år de fyller 40, 50 och 60 år har under 2020 till viss del pausats. Nämnden bedömer det som viktigt att detta arbete återupptas och kontinuerligt utvecklas.

Väl fungerande samverkan och samarbete såväl internt inom nämndens verksamhet som externt med kommunal hälso- och sjukvård och privata vårdgivare samt andra aktörer nära invånaren, är av yttersta vikt för en väl fungerande och effektiv vårdkedja av hög kvalitet där en sömlös, personcentrerad ”God och Nära Vård” behöver utvecklas. Särskilt behöver patientsäkerhetsaspekter beaktas. Den genomförda organisationsförändringen av närsjukvårdsområdena ger för framtiden förutsättningar till förbättrad samverkan inom nämndens verksamheter.

Mål 2. Västerbotten är det barnvänligaste länet

Nämndens arbete för att uppnå målet återfinns i utbildningsinsatser som ”Hållbar livsstil” ett material riktat till barnmorskor i primärvården och amningsutbildning för hela vårdkedjan.

Andra viktiga insatser för att uppnå målet är arbetet med tobaksvanor och arbetet med barnombud. För att förtydliga barnkonventionen som lag ska barnombud vidareutbildas till barnrättsombud och en struktur för barnrättsarbetet ska utgöra grunden för barnens rätt enligt lagen och vidare tas hänsyn till i arbetet med verksamheternas planering och uppföljning. **Viktigt att arbeta likriktat inom länet och att tidiga hembesök prioriteras.**

Mål 3. Västerbotten har trygga invånare med inflytande, delaktighet och ett rikt, aktivt kultur- o föreningsliv

Förtroendet för Hälso- och sjukvården i Västerbotten visar genom senaste redovisningen i Hälso- och sjukvårdsbarometern att 76% är positiva vilket placerar regionen till bland de bästa i landet. Det är ett resultat som är viktigt verka för att bibehålla. Utveckling av patientkontrakt och fast vårdkontakt är prioriterade områden för större delaktighet och trygghet hos individen i dess kontakt med vården. **Ett levande och brett föreningsliv främjar fysisk och mental hälsa. Anhörigperspektivet bör utvecklas.**

Mål 4. Västerbotten är en ledande miljöregion

Ett viktigt arbete är införandet av digitala vårdmöten (DVM) i regionen. Införandet tog fart under 2020 och det förändrade arbetssättet är viktigt att bibehålla och utveckla. Det är ett nytt sätt att möta invånarna som är flexibelt både för vårdgivare och patient. **Stimulera till digitala möten i alla sammanhang.** Regionens övergripande miljömål avseende tex klimat och transporter **och upphandlingar**, ska genomsyra även nämndens verksamhetsområde.

Mål 5. Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet

Den positiva utvecklingen med förbättrad tillgänglighet bröts i mars 2020 när den planerade verksamheten pga Covid-pandemin för både besök och åtgärder drogs ner. Genom projektet med avsatta medel i tilläggsbudget för arbetet med uppskjuten vård, utifrån pandemin, **men även det förebyggande arbetet**, prioriteras insatser för att förbättra tillgängligheten under 2021-22. **För att utveckla den personcentrerade vården, fortsätta utvecklingsarbetet med patientkontrakt. I samverkan med andra aktörer utveckla mobila team för prioriterade grupper. Arbetet med pandemin och prioriteringen av vaccinationer kommer att innebära att tillgängligheten inte kommer att vara den samma som ett annat år.**

Mål 6. Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Enligt kunskapsstyrningsbegreppet innebär jämlik vård att bemötande, vård och behandling ska erbjudas och ges på lika villkor till alla oavsett bland annat personliga egenskaper, bostadsort, ålder, kön, funktionshinder, utbildning, social ställning, etnisk eller religiös tillhörighet eller sexuell läggning. **Genom att även ta hänsyn till individer med flera diagnoser, när de standardiserade vårdförloppen fastställs så bör utfallet av eventuellt omotiverade skillnader minskat. Primärvården och tandvården är en viktig aktör i att motverka omotiverade skillnader i tillgång till vård och i arbetet för en jämlik hälsa.**

Mål 7. Vi är en attraktiv arbetsgivare med personal som trivs och utvecklas hos oss

Den planerade medarbetarundersökningen har pga Covid-pandemin inte kunnat genomförts som planerat under 2020 och har skjutits upp under våren 2021. Detta är ett viktigt arbete att prioritera så snart vaccinationerna är genomförda och vården återgått till ett mer normalt läge. **Arbetsgivaren behöver stötta och lyfta medarbetare under pågående påfrestningar av pandemin. Medarbetare behöver kunna utvecklas, ha goda arbetsförhållande, tillgång till en närvarande chef och kunna känna delaktighet och inflytande. Personalen ska känna sig fri att uttrycka sin åsikt och bidra till att utveckla sin arbetsplats.**

Mål 8. Vi har en långsiktigt hållbar ekonomi

Hälso- och sjukvårdsnämnden ser allvarligt på den rådande ekonomiska situationen, och poängterar att det omställningsarbete som genomförs för att nå en ekonomi i balans är nödvändigt. Arbetet med att minska närvarotiden och anpassa bemanning till budgeterade bemanningsmål är ett fokusområde för nämnden.

Som ett stöd för att planera verksamheten utifrån behov införs produktions- och kapacitetsstyrning (PKS). I arbetet beskrivs patientflöden utifrån vilka resurser de förbrukar i form av mottagningsbesök, vårddygn, sjukvårdande behandlingar och åtgärder. PKS är infört i slutenvården och införs under 2021 i operationsverksamhet, öppenvård och tandvård. Ett aktivt arbete med PKS ger också möjlighet att bättre förhålla sig till de bemanningsmål som nämnden angivit i verksamhetsplanen.

Arbetet med omställning till god och nära vård behöver beaktas i budgetarbetet under kommande omställningsperiod.

Mål 9. Vi är en inkluderande, attraktiv och innovativ samverkanspartner

Region Västerbotten ska fortsatt vara i framkant vad gäller arbetet med innovation och partnerskap mellan hälso- och sjukvård, **medarbetare** och företag och attrahera samarbetspartners i hög takt. För att fortsätta nyttja denna attraktionskraft behöver regionen fortsatt fokusera på att förstå förutsättningarna för innovation och partnerskap och hur organisationen som helhet kan utvecklas till att bli en än bättre samarbetspartner.

God och nära vård innebär ett fördjupat samarbete med kommunal vård och omsorg och civilsamhället.

Mål 10. Vi är ledande inom forskning, innovation och digitalisering

Forskning av hög kvalitet är viktig för universitetssjukhus. En god forskningsmiljö och aktivt och utvecklat samarbete med universitetet skapar goda förutsättningar för rekryteringen av kompetenta medarbetare inom hälso- och sjukvården. Ett gott forskningsarbete skapar också möjligheter att utveckla det kliniska arbetet med nya metoder som gör det möjligt att möta befolkningens behov av hälso- och sjukvård och **tandvård. Skapandet av klinisk undervisningsmottagning på tre orter skapar bättre förutsättningar för att utveckla primärvården i hela regionen.**

Införandet av det nya vårdinformationssystemet VISUS sker under 2022. Syftet med det nya systemet är att ge patienterna en bättre vårdupplevelse men också förbättra för vårdpersonalen. Det nya stödet kommer tillåta patienter att ta del av sin journal hemifrån. Det nya vårdinformationssystemet ger således bättre möjligheter för patienter att vara delaktiga i vården genom nya digitala vårdtjänster.

En utveckling av digitaliseringen i stort medför också ökad geografisk jämlikhet då förutsättningarna för att komma i kontakt med vården ökar. Möten med den specialiserade vården behöver inte innebära fysiska resor till länets sjukhus utan kan genomföras på närmaste hälsocentral eller från hemmet.

Nämndens utvecklingsinsatser och planerade verksamhetsförändringar

Sjukvården står inför ett paradigmskifte genom den påbörjade omställningen mot god och nära vård. Omställningen syftar till att överföra vård från slutenvård till öppenvård och att primärvården ska vara ett nav för den största delen av våra patienter. Arbetet är initierat i hela länet, och kommer i samverkan med kommunerna att fortgå under de kommande åren. Centrala delar i omställningen handlar om att förändra arbetssätt, samverka över vårdgränser och utgå från patienternas behov.

Regionens uppdrag att vara ansvarig för norra regionens högspecialiserade vård innebär att det är nödvändigt att fortsatt ligga i framkant när det gäller medicinskt utveckling. Vården ska vara kostnadseffektiv med hög kvalitet och användning av hälsoekonomiska utvärderingsmetoder, **även i det förebyggande arbetet**, kommer att bidra till att bedöma nya metoder och behandlingars kostnadseffektivitet. När det gäller den medicinska kvaliteten har jämförelse tidigare visat att Norrlands universitetssjukhus ligger bra till men det är viktigt att arbeta vidare inom alla områden för att leverera en så bra hälso- och sjukvård som möjligt inom ramen för tilldelade resurser.

Regionerna får på nationell nivå möjlighet inom ramen för det nationella kunskapsstyrningsinitiativet att prioritera de insatser som ger mest nytta för befolkningen och olika diagnoser utifrån gemensamma nationella riktlinjer. Det nationella systemet för kunskapsstyrning syftar till en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård. Nya innovativa läkemedel kommer att ge möjligheter till avancerad behandling för både vanligt förekommande och mer sällsynta diagnoser.

Utredningen om nationell högspecialiserad vård har inneburit att regionen aktivt söker uppdrag inom en rad olika medicinska områden. Detta är viktigt för att kunna profilera Norrlands universitetssjukhus som ett universitetssjukhus i framkant vilket också skapar en attraktionskraft som kan locka nödvändig kompetens och säkerställa förutsättningarna för en fortsatt kvalitativ specialistutbildning.

Ett annat av nämndens viktiga åtgärder för att på lång sikt kunna fullgöra sitt uppdrag är att prioritera och intensifiera ett hälsofrämjande och förebyggande arbetet och genom det minska risken för ohälsa.

Nämndens inriktning för kompetensförsörjning

Den pågående generationsväxlingen innebär ett stort behov av att rekrytera nya medarbetare, men svårigheten att ersätta kompetensen hos seniora medarbetare medför ett behov av längre inskolning. Det tillsammans med perioder av många vårdkrävande patienter med behov av ökad övervakning har varit en utmaning i arbetet att minska närvarotiden. Den väntade minskningen av andelen arbetsföra i befolkningen kan komma att innebära ytterligare svårigheter att klara kompetensförsörjningen i framtiden. Viktiga arbeten är minskat berodande av hyrpersonal och rekrytering av tandläkare, rekrytering och utbildning av allmänläkare och distriktssköterskor till primärvården.

Rätt och modern utbildning och handledning av god kvalitet är viktiga komponenter.

Under 2020 gav pandemin många lärdomar och utvecklingssteg som kan stärka hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning framåt, men den har också uppmärksammat kompetensutmaningar som behöver hanteras. Exempelvis bristen på specialister, särskilt specialistsjuksköterskor, som varit påtaglig under en längre tid och som pandemin ytterligare synliggjort. Pandemin har lett till förbättrad samverkan, ökat teamarbete och utvecklade digitala arbetssätt, men trots det finns fortsatt många utmaningar med det långsiktiga arbetet med att möta bemannings- och kompetensbehoven inom hälso- och sjukvården.

De flesta kompetensutvecklingsinsatserna har under pandemin fått ställas om från att vara fysiska utbildningar till digitala men många utbildningar har också tvingats ställas in eller skjutits på framtiden.

Detta får konsekvenser i varierande grad, som i dagsläget kan vara svårt att överblicka. Ett mer allvarligt sådant exempel kan vara att tillgången på specialistläkare på sikt kan påverkas om specialistutbildning försenas på grund av inställda obligatoriska kurser.

Nämndens plan för hållbar ekonomi och prioriteringar av resurser

Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisar för år 2020 ett underskott mot budget på 208 miljoner kronor och en nettokostnadsutveckling på 4,9 procent. Den ekonomiska situationen för nämndens verksamheter är fortsatt ansträngd med högt kostnadsläge.

Regionfullmäktige gav Regionstyrelsens i uppdrag att under år 2019 utreda och förbereda åtgärder för omställning till en hållbar ekonomi. Omställningsplanen med åtgärder uppgick till 528 miljoner kronor för hälso- och sjukvårdsnämndens ansvarsområde. Nämnden konstaterade att för att komma tillrätta med den ekonomiska situationen krävdes åtgärder på såväl kort som lång sikt.

Utvecklingen inom den högspecialiserade vården är snabb och kostnadsdrivande samtidigt som den demografiska utvecklingen innebär att befolkningen blir äldre och får större vårdbehov. Fler vårdkrävande patienter förväntas samtidigt som tillgången på arbetskraft minskar. En del i omställningen blev att organisera den vård som invånarna behöver ofta i tre närsjukvårdsområden. Den vård som behövs sällan koncentreras på de tre sjukhusen för bästa möjliga kvalitet och patientsäkerhet.

Planens långsiktiga fleråriga perspektiv ger organisationen nödvändig tid för att detaljplanera i verksamheten, genomföra åtgärder och anpassa dessa varefter lärande sker. Det innebär att verksamheterna inom hälso- och sjukvårdsnämnden årligen upprättar i sina egna planer med specificerade åtgärder för att åstadkomma en ekonomisk balans i sin planering för det kommande året. Det övergripande målet är att bedriva verksamhet inom den tilldelade ekonomiska ramen. Effekterna följs upp i samband med regelbundna resultatdialoger. Uteblivna effekter i åtgärdsplanen ska omsättas till nya åtgärder.

Det som har varit framgångsrikt under 2020 är att organisationen inom ramen för befintlig bemanning hanterat pandemins effekter och den uppbromsning av bemanning och närvarotid som inledde 2019 har inte försämrats. Under 2021 intensifieras arbetet med plan för minskning av närvarotiden. Till detta appliceras ett arbete med att bearbeta den, som konsekvens av pandemin, uppskjutna vården.

För att bättre kunna planera verksamheten utifrån behov är införandet av produktions- och kapacitetsstyrning (PKS) inom nämndens verksamheter ett viktigt och nödvändigt verktyg. PKS är infört i slutenvården och under 2021 följer operationsverksamhet, öppenvård och tandvård. Ett aktivt arbete med produktions- och kapacitetsstyrningen ger också möjlighet att bättre förhålla sig till de bemanningsmål som nämnden angivit i verksamhetsplanen.

Nämndens investeringsplanering

Generellt planeras och projekteras det på de tre sjukhusområdena i Region Västerbotten för moderna, friska och funktionella lokaler. Strategiarbeten pågår för att möta vårdverksamheternas behov som både kan vara akuta och eller med långsiktiga perspektiv. Eftersträvsvärt är ökat lokalnyttjande per tidsenhet för att tillgodose tillgänglighet för medborgarna med vårdbehov.

Investeringsbehoven har varit och kommer fortsatt att vara stora på grund av att sjukvård i allmänhet och universitetssjukvård i synnerhet är en teknikintensiv verksamhet. För universitetssjukvården innebär det utmaningar både vad gäller teknik och kompetens. I ett uppdrag som innefattar såväl länsdels-, läns- och regionsjukvård krävs en infrastruktur som klarar att möta att de krav som ställs. Framför allt gäller detta den högspecialiserade vården som är utsatt för en konkurrenssituation i fråga om medicinska uppdrag. Möjligheterna att kunna ta del av dessa uppdrag kommer också påverka förutsättningarna för att på sikt vara en attraktiv arbetsgivare och bibehålla den höga medicinska nivå som regionen besitter i dagsläget. För detta krävs också att såväl lokaler som medicinskteknisk utrustning uppfyller de krav som ställs.

Nämndens övriga synpunkter

För att ha en tydlig långsiktig riktning för hälso- och sjukvårdens omställning som har fokus på invånarnas behov har en målbild för 2030 arbetats fram. I arbetet med omställningsarbetet blev avsikten av en gemensam målbild tydlig. Det arbetet accelererades därför och är en grundpelare i att uppnå långsiktigt hållbara lösningar som också ger ekonomisk effekt.

Med en gemensam riktning kan vi möta framtiden med större kraft. Vi får ett bättre stöd för hur vi planerar och prioriterar så att vi använder våra gemensamma resurser på bästa sätt. Målbilden är en viktig del i förflyttningen framåt tillsammans för regionen.

Region Västerbotten - plan för hantering av uppskjuten vård

Utbrottet av covid-19 har inneburit ett oförutsägbart och svårhanterligt läge för vården. Stora ansträngningar för att hantera covid-19-relaterade vårdtillfällen och en omställning med prioriteringar för att upprätthålla vård i sin helhet samtidigt med fokus på att minska smittspridning och antalet patienter som behöver sjukhusvård.

Under en kort period under sommaren och hösten 2020 återgick vården till ett mer normalläge. Allt sedan oktober 2020 har dock smittspridningen åter ökat i länet och stora resurser har fått omfördelas till provtagning, testning och smittspårning jämsides med en covid-säker influensavaccinering genomfördes. Läget med kraftigt ökad smittspridning och hög belastning på länets sjukhus fortsatte under inledningen av 2021.

Under våren 2021 påbörjas arbetet med den uppskjutna vården och omställningsplanens arbete med minskad närvarotid. För att underlätta verksamhetens arbete med den uppskjutna vården efter pandemin bör nya arbetssätt utarbetas. Ett viktigt arbete i detta är att förbättra och effektivisera vårdflöden och en intensifiera arbetet mot en kunskapsstyrd organisation.